

Nr 51

Utlåtande i anledning av väckta motioner om offentlig auktorisation av lässmeder.

Första lagutskottet har behandlat två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 117 i första kammaren av herr *Stefanson m. fl.* samt nr 152 i andra kammaren av herrar *Andersson* i Örebro och *Nordgren*. I motionerna, vilka är likalydande, hemställes att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om förslag i syfte att bereda ökade möjligheter till noggrann prövning och auktorisation av yrkesutövare inom lässmedsyrket.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till den tryckta motionen II: 152.

Motionerna har remissbehandlats.

Huvuddragen av bestämmelserna om utdrag ur det allmänna kriminalregistret och polisregistren

Kriminalregistret

Det allmänna kriminalregistret, varom bestämmelser finns i lagen den 22 maj 1963 om allmänt kriminalregister, föres hos kriminalvårdsstyrelsen och innehåller uppgifter om personer som ådömts vissa påföljder för brott. Utdrag av registret skall meddelas på framställning av domstol, allmän åklagare, JK, JO, MO, rikspolisstyrelsen eller myndighet som äger besluta om frihetsberövande enligt lagarna om utlämning för brott eller utlämningslagen. Till enskild får utdrag av registret beträffande honom själv lämnas a) om Konungen medgivit att utdrag ur registret får utlämnas för visst ändamål och den enskilde styrker att utdraget avses för sådant ändamål, och b) — i annat fall — om den enskilde styrkt, att hans rätt är beroende av upplysning ur registret, och Konungen har givit tillstånd till att utdrag utlämnas. Sådant tillstånd för registreringsmyndigheten som nämns under a) har givits genom en kungl. kungörelse den 22 maj 1963. Enligt denna får nämligen utdrag ur registret lämnas till enskild i vissa fall då det är erforderligt för att främmande stats myndigheter skall bevilja inrese-, uppehålls-, arbets- eller bosättningsstillstånd.

Vid tillkomsten av kriminalregisterlagen uttalade *departementschefen* (prop. 1963: 39 s. 55) att principiella betänkligheter i och för sig kunde anföras mot att enskilda över huvud taget bereddes möjligheter att erhålla

1 — *Bihang till riksdagens protokoll 1967. 9 saml. 1 avd. Nr 51*

utdrag ur det allmänna kriminalregistret, men att det inte var praktiskt genomförbart att helt slopa allt lämnande av officiella vandelsupplysningar. Departementschefen (prop. s. 61) tillkännagav vidare avsikten att ge registreringsmyndigheten bemyndigande att meddela utdrag bl. a. i vissa fall då utdrag krävs av utländsk myndighet (jfr ovannämnda kungörelse den 22 maj 1963) och tillade att en utvidgning av bemyndigandet till att omfatta också utdrag för att användas som vandelsintyg i anställnings- och tillståndsärenden hos svenska myndigheter och enskilda fick övervägas, då ställning skulle tas till frågan om de polisiära vandelsintygen.

Polisregister

Bestämmelser om polisregister finns i lagen den 9 april 1965 om polisregister m. m. Med polisregister avses register som föres hos rikspolisstyrelsen eller annan polismyndighet för att tjäna till upplysning om brott, för vilka någon misstänkts, åtalats eller dömts, eller om någonsandel i övrigt.

Utdrag av polisregister skall enligt lagen meddelas på framställning av JK, JO, MO, rikspolisstyrelsen, statens utlänningskommission, länsstyrelse, polischef eller allmän åklagare och dessutom på framställning av annan myndighet om och i den mån Konungen ger tillstånd därtill.

För att enskild skall erhålla utdrag ur polisregister förutsättes enligt polisregisterlagen antingen att Konungen medgivit att utdrag meddelas för visst ändamål och den enskilde styrker att utdraget avses för sådant ändamål eller — i annat fall — sedan han styrkt att hans rätt är beroende av upplysning ur registret, att Konungen tillåter att upplysningen meddelas.

En särskild regel gäller för intyg eller utlåtande om någonsandel, redbarhet eller lämplighet för viss verksamhet eller annan liknande omständighet. Sådant intyg må polischef enligt polisregisterlagen utfärda, förutom till vissa myndigheter, till enskild om det anges i lag eller författning eller om Konungen ger sitt tillstånd.

Polisregisterlagen kompletteras av en kungl. kungörelse av den 9 april 1965, vari bl. a. föreskrives att kriminalvårdsstyrelsen och poststyrelsen eller postdirektör kan erhålla utdrag av rikspolisstyrelsens polisregister beträffande den som söker anställning inom kriminalvården resp. postverket. Detsamma gäller för statliga och kommunala myndigheter eller enskilda sammanslutningar eller personer som beslutar om anställning av personal inom vissa vårdområden. Möjligheten att erhålla utdrag rörande person som söker anställning skall emellertid begagnas endast när tillfredsställande utredning om sökandens lämplighet icke utan avsevärd olägenhet kan vinnas på annat sätt. Förutom i nämnda fall kan enskilda enligt kungörelsen få utdrag ur rikspolisstyrelsens polisregister om det behövs för erhållande av inrese-, uppehålls-, arbets- eller bosättningstillstånd av främmande stats myndighet.

Vid tillkomsten av polisregisterlagen uttalade *departementschefen* bl. a. följande (prop. 1965: 18 s. 77 ff.).

För närvarande utfärdas årligen cirka 55 000 laglydnads- och strafflöshetsintyg. Minst 15 000 av dem är avsedda att användas utomlands. Av återstoden torde de allra flesta begäras för anställningsprövning. Den kritik, som i olika sammanhang riktats mot intygsgivningen, har särskilt gällt anställningsintygen.

Utredningen har funnit att officiella vandelsuppgifter för anställningsprövning inte behövs i de flesta fall, där för närvarande laglydnads- eller strafflöshetsintyg förekommer, samt att eventuella behov kan tillgodoses med kriminalregisterutdrag i stället för sådana intyg. Det härpå grundade förslaget att slopa dessa intyg biträds av flertalet remissinstanser, men i många yttranden anses att utredningen varit för restriktiv i sin bedömning av behovet av vandelsupplysningar.

Kännedom om en anställningssökandes karaktär är ofta av stor vikt för bedömning av hans lämplighet. Också för den arbets sökande själv är det betydelsefullt att han inte får en placering som med hänsyn till hans karaktär innebär en alltför starkt frestelse till brott. Upplysningar om tidigare kriminalitet kan vara av värde vid karaktärsbedömningen. Så torde emellertid vara fallet endast om kriminaliteten — därest den inte är mycket allvarlig eller av speciell art — inte inskränker sig till en enstaka lagöverträdelse utan har framträtt på ett sätt, som manifesterar ett bestående karaktärsdrag. Lagöverträdelser kan även till sin art vara sådana, att de saknar intresse för arbetsanställningen. Erforderliga kriminalitetsupplysningar torde ofta kunna erhållas utan att officiella vandelsuppgifter behövs. Inom åtskilliga yrkesområden förekommer en rekryteringsgång, som möjliggör prövning under längre tid av anställdas lämplighet för mer ansvarskrävande befattningar. För den allmänna personlighetsbedömningen värdefulla bidrag erhålls genom testningar enligt moderna psykologiska metoder. Även vanliga anställningsintervjuer jämte referenskontroll kan ge goda upplysningar. Det torde vidare få anses att officiella upplysningar om kriminalitet ochandel i övrigt endast mera sällan är tillräckliga som underlag för anställningsprövning och att behovet av sådana upplysningar är tämligen begränsat.

Många arbetsgivare är ovilliga att anställa arbets sökande, som gjort sig skyldiga till lagöverträdelse, även om med hänsyn till föreliggande omständigheter något hinder för anställandet rimligen inte borde finnas. Ett allmänt bruk av officiella kriminalitetsupplysningar kan därför försvåra dömdas återanpassning i samhällslivet.

Flera remissinstanser har anmärkt, att resocialiseringsproblemet bör angripas från andra utgångspunkter än som skett i betänkandet. Självfallet är det alldeles riktigt, att vad som härvid behövs är något mera än att ändra samhällsorganens intygsgivning. Emellertid är det anmärkta förhållande 1* — *Bihang till riksdagens protokoll 1967. 9 saml. 1 avd. Nr 51*

landet inte något skäl för att i oförminskad omfattning behålla de officiella kriminalitetsintygen. Det väsentliga är, att man söker utrota den föreställningen att en överträdelse av de sociala samlevnadsregler, vilka funnits böra straffsanktioneras, är en belastning som gör individen mindre önskvärd i skilda sociala situationer. Intygsgivningen gör i många fall skada, och man torde dessutom få anse att en ohämmad officiell intygsgivning markerar föreställningen om kriminalitet som en bestående belastning för individen. Jag vill i detta sammanhang erinra om att Kungl. Maj:t i cirkulär den 28 juni 1963 (nr 430) lämnat vissa föreskrifter angående anställning av straffade personer m. fl. inom statlig och statsunderstödd verksamhet. I cirkuläret understryks angelägheten av att myndigheterna visar beredvillighet att medverka i arbetet på att till samhällslivet återföra personer, vilka på grund av brott avtjänat straff eller varit föremål för annan åtgärd från samhällets sida. Myndigheterna bör, då anställning söks av sådan person, liksom eljest fördomsfritt och sakligt pröva dennes meriter och lämplighet för anställningen. Den omständigheten att sökande begått brottslig handling bör sålunda i och för sig inte utestänga honom från anställning med mindre brottet med hänsyn till de arbetsuppgifter, om vilka fråga är, prövas utgöra hinder härför.

De synpunkter jag här anfört kan anläggas också på behovet av strafflöshetsintyg för andra ändamål än anställningsprövning.

Jag har således i likhet med utredningen den uppfattningen, att officiella vandelsuppgifter för anställningsprövning och för vissa andra ändamål, som nu tillgodoses med strafflöshetsintyg, bör lämnas endast i begränsad utsträckning. Utredningens förslag innebär att sådana uppgifter i princip inte får utlämnas men att undantag från principen kan medges för vissa typer av befattningar och då enskild rätt kan vara beroende därav. I allt väsentligt kan jag biträda detta förslag. Emellertid har utredningen enligt min mening varit alltför restriktiv i fråga om behovet av officiella uppgifter för anställningsprövning. Minst lika viktigt som att tillse att en befattning inte tillsätts med någon som kan antas ämna utnyttja sin ställning till att begå förmögenhetsbrott är uppenbarligen att förebygga riskerna för att andra människor utsätts för fara till liv eller hälsa till följd av olämplig rekrytering i vissa yrken. Jag anser därför att även arbetsgivare inom vårdyrkena bör få tillgång till kriminalitetsupplysningar för sin prövning av anställningssökande. Samma synpunkt kan anläggas på vissa anställningar vid krigsmakten. Vidare bör kriminalitetsupplysningar tillhandahållas arbetsgivare som har att tillsätta befattningar där pålitlighet har särskild betydelse med hänsyn till rikets säkerhet. I övrigt torde man främst böra fästa avseende vid om någon för sin rätt är beroende av att få officiella uppgifter om sin vandel.

De ändamål, för vilka uppgifter sålunda bör få lämnas, kan emellertid växla, varvid inte endast svenska förhållande utan även — när det gäller

rättighetsförvärv m. m. utomlands — främmande myndigheters krav kan böra beaktas. I överensstämmelse med utredningen, vars förslag härutinnan inte föranlett invändningar från remissinstanserna, förordar jag därför, att Kungl. Maj:t bestämmer för vilka slags anställningar arbetsgivare — offentliga och enskilda — skall kunna få kriminalitetsupplysningar för anställningsprövning och i vilka andra fall sådana upplysningar bör få meddelas. När så är möjligt bör uppgifterna begränsas med hänsyn till det avsedda syftet med dem.

Vad härefter angår frågan hur officiella vandelsupplysningar skall tillhandahållas i nu berörda fall vill jag erinra om att möjlighet numera finns att anlita det allmänna kriminalregistret för ändamålet. I 8 och 9 §§ kriminalregisterlagen är nämligen reglerat hur utdrag av registret får lämnas till myndigheter och enskilda. Vid kriminalregisterlagens tillkomst uttalades emellertid (prop. 1963: 39 s. 19), att utredningens förslag om att vandelsutredning skulle kunna förebringas genom utdrag av det allmänna kriminalregistret i stället för genom intyg av polismyndighet hade sådant samband med frågan om polisverksamhetens organisation och polisregistrens utformning, att förslaget inte kunde upptas till slutlig behandling i det sammanhang som då förelåg. Den nyss ställda frågan kan och bör därför nu upptas till förutsättningslös prövning.

På i huvudsak de skäl som utredningen anfört anser jag, att de lokala polisregistren inte bör läggas till grund för upplysningar om kriminalitet för de ändamål som behandlas här.

Innehållet i ett utdrag av allmänna kriminalregistret blir begränsat till följd av de från och med den 1 januari 1965 gällande reglerna om innehållet i detta register: bötesdomar och beslut att icke tala å brott m. m. antecknas inte. De remissinstanser som inte velat biträda utredningens förslag har anmärkt att sådana registerutdrag blir av begränsat värde eller t. o. m. vilseledande.

Enligt min mening är en utförligare redovisning av brottslighet motiverad i de speciella fall då enligt vad jag nyss föreslagit Kungl. Maj:t medger att upplysningar lämnas ut. Detta gäller främst anställningsförhållanden, vid vilka brottsförebyggandet framstår som särskilt betydelsefullt och där även mindre allvarliga lagöverträdelser kan vara varningstecken som bör beaktas. Jag har förut uttalat att arbetsgivare inom vårddyrkena bör kunna få tillgång till kriminalitetsupplysningar för sin prövning av anställningssökande. I ett centralt polisregister antecknas vissa bötesdomar — bl. a. om sedlighets- och våldsbrott — vilka i detta sammanhang är av betydelse. Även andra anteckningar i ett centralt polisregister, t. ex. om beslut att icke tala å brott, kan vara värdefulla. Det bör uppmärksammas att — såsom ävenledes framhållits i några remissyttranden — det mera är brottet än samhällets reaktion som intresserar i dessa ärenden.

Jag anser därför att det centrala polisregistret — med vissa begräns-

ningar som jag behandlar i det följande — bör kunna ligga till grund för den önskvärda utförligare redovisningen.

Sammanfattningsvis innebär alltså mina förslag, att de nuvarande laglydnads- och strafflöshetsintygen i princip avskaffas, att som hittills kriminalitetsupplysningar kan lämnas genom utdrag av det allmänna kriminalregistret samt att Kungl. Maj:t förordnar om i vilka fall utdrag av eller upplysning om innehållet i centralt polisregister får utlämnas.

Beslut av Kungl. Maj:t i förevarande fråga

Sveriges hantverks- och industriorganisation hemställde den 5 december 1966 med hänvisning till 3 § 3 p. lagen den 9 april 1965 om polisregister m. m. om Konungens tillstånd för yrkesutövare inom låssmedsyirket att, vid ansökan om auktorisation för företag inom branschen, erhålla utdrag från det centrala polisregistret att utnyttjas i samband med behandlingen av ifrågavarande auktorisationsärende inom en särskild auktorisationsnämnd, benämnd »auktorisationsnämnden för låssmeder». I andra hand hemställde organisationen med hänvisning till 9 § lagen den 22 maj 1963 om allmänt kriminalregister om tillstånd för yrkesutövare inom branschen att för ovan angivet ändamål erhålla utdrag från det allmänna kriminalregistret. För den händelse dessa framställningar icke kunde bifallas hemställde organisationen om en skyndsamt utredning angående möjligheterna att anordna auktorisation av låssmeder genom länsstyrelsens och överståthållarämbetets försorg, i enlighet med vad som enligt kungl. kungörelsen den 28 september 1951 gäller för enskilda bevakningsföretag. Vid framställningen hade bilagts stadgar för auktorisationsnämnden för låssmeder, som utarbetats av organisationen i samarbete med Sveriges låssmedsmästares riksförbund.

Kungl. Maj:t inhämtade utlåtanden i ärendet från kriminalvårdsstyrelsen och rikspolisstyrelsen.

Kriminalvårdsstyrelsen yttrade följande.

Det synes väl befogat att omgärda rekryteringen av ansvariga utövare av låssmedsyirket med vissa garantier för att den insikt i olika skyddsförhållanden som yrkesutövningen ger inte skall bli otillbörligt utnyttjad. De kontrollkrav beträffande nämnda yrkesutövare som berörs i framställningen måste därför anses beaktansvärda.

Med hänsyn till det samhällliga skyddsintresse som således får anses föreligga bör enligt kriminalvårdsstyrelsen accepteras att krav på tillförlitligt intyg om vederbörandes förhållanden uppställs och att den enskilde för att tillgodose nämnda krav bereds möjlighet att genom utdrag av centrala polisregistret eller allmänna kriminalregistret styrka sin tidigare vandel. Genom sådana utdrag erhålls också god garanti för enhetlighet och tillförlitlighet. Även om kriminalregistret framför allt måste tjäna rättsskipningens intresse och dess användningsområde jämväl med hänsyn till arbetsbördan så vitt möjligt bör begränsas, finner sig styrelsen därför för sin del bära

tillstyrka att enskild medges rätt att erhålla utdrag av kriminalregistret beträffande honom, för det ändamål som avses i den av hantverks- och industriorganisationen gjorda framställningen och med skyldighet för honom att styrka att utdraget är avsett för sådant ändamål. Prövningen härvidlag bör i de särskilda fallen ankomma på den myndighet som har att utfärda utdragen.

Rikspolisstyrelsen anförde följande.

De skäl som anförts i propositionen (1965:18) till lagen och kungörelsen den 9.4.1965 om polisregister m. m. mot utfärdande av utdrag av polisregister i samband med anställningsprövning har sådan styrka att avsteg från författningen ej synes böra ske annat än i utomordentliga fall.

Med anledning av det anförda får rikspolisstyrelsen avstyrka bifall till framställningen i vad denna avser medgivande att erhålla utdrag av polisregister.

Rikspolisstyrelsen har intet erinra mot att utredning verkställas om möjligheterna att meddela företag inom låssmedsyrket auktorisation i likhet med enskilda bevakningsföretag (SFS 640/51 och 7/61).

Kungl. Maj:t fann i beslut den 1 juni 1967 ej skäl bifalla framställningen i vad den avsåg rätt att erhålla utdrag ur polisregister eller kriminalregistret. I övrigt har, enligt upplysning från justitiedepartementet, framställningen ej föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Här må även anmärkas att Kungl. Maj:t den 18 december 1959 beslutat lämna utan åtgärd en hemställan av Sveriges låssmedsmästares riksförbund om utredning angående former för auktorisation av låssmeder.

Yttrandena över motionerna

Utskottet har i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttrande över motionerna från kriminalvårdsstyrelsen, rikspolisstyrelsen och överståthållarämbetet. Överståthållarämbetet har bifogat yttrande av polismästaren i Stockholm.

Tillfälle att inkomma med yttrande har därjämte beretts Sveriges hantverks- och industriorganisation och Stockholms handelskammare.

Yttrandena har avgivits före Kungl. Maj:ts ovannämnda beslut den 1 juni 1967.

Samtliga remissorgan uttalar sig för att någon form av auktorisation för yrkesutövare inom låssmedsbranschen anordnas. I frågan om rätt till utdrag ur kriminalregistret och polisregister är meningarna delade.

Kriminalvårdsstyrelsen anför i sitt yttrande att bifall till Sveriges hantverks- och industriorganisations ovan omnämnda framställning till Kungl. Maj:t borde medföra goda möjligheter för auktorisationsnämnden för läs-

smeder att vid auktorisation för låssmedsyrket ge tillfredsställande garantier för — utom tekniskt kunnande — även pålitlighet.

Styrelsen yttrar vidare följande.

Därest tillräckliga skäl ej skulle anses föreligga att medge tillstånd för enskild att erhålla utdrag av polisregistret eller kriminalregistret för här avsett ändamål anser styrelsen det lämpligt att någon form av offentlig auktorisation av låssmeder genom länsstyrelse eller — i Stockholm — överståthållarämbetet anordnas på motsvarande sätt som nu gäller för enskilda bevakningsföretag.

Rikspolisstyrelsen anför följande.

Någon brottslighet av mera betydande omfattning, som kunnat sättas i samband med opålitliga låssmeder, har inte förekommit. Med hänsyn till brottslighetens utveckling mot allt större förslagenhet kan dock förväntas att kriminaliteten kommer att beröra även detta område.

Det är uppenbarligen av stor vikt att personer, som arbetar i låssmedsyrket, är pålitliga och yrkeskickliga. Därest någon form av kontroll ska införas synes den lämpligaste formen vara auktorisation av polismyndighet. Den ifrågasatta auktorisationen utgör självfallet inte någon garanti för att brottslig verksamhet förhindras inom det område, varom nu här är fråga men den bör dock ge möjlighet att i viss mån förebygga sådan brottslighet.

Styrelsen anser sig emellertid icke, av skäl som anförts i ovan återgivna yttrande till Kungl. Maj:t, kunna förorda att yrkesutövare inom låssmedsbranschen får rätt att erhålla utdrag av polisregister eller kriminalregister. Styrelsen tillstyrker att grunderna för offentlig reglering av verksamheten inom låssmedsbranschen närmare utredes.

Överståthållarämbetet yttrar följande.

Frågan om offentlig medverkan vid nyrekrytering av låssmeder har tidigare uppmärksammats av överståthållarämbetet. I skrivelse till Kungl. Maj:t den 17 juli 1958 framhöll ämbetet bland annat, att allmänheten kunde ställa befogade anspråk på att för så ömtåliga uppdrag som insättning och reparation av lås ha tillgång till personer, vilkas pålitlighet av myndighet prövats. Ämbetet förklarade vidare att den kontrollmetoden syntes böra tillämpas att polismyndigheten utfärdade s. k. strafflöshetsintyg (vandelsbevis). Eftersom frågan om de polisiära registren för det dåvarande var föremål för utredning sade sig överståthållarämbetet vilja fästa Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på angelägenheten att eventuellt kommande föreskrifter om registren så utformades att det nämnda kontrollförfarandet inte förhindrades.

I utlåtande den 6 november 1959 till statsrådet och chefen för handelsdepartementet över en av Sveriges låssmeders riksförbund gjord framställning om utredning angående former för auktorisation av låssmeder anförde överståthållarämbetet bland annat följande.

»I princip anser överståthållarämbetet, att starka skäl måste kunna åberopas för att det allmänna skall engagera sig för auktorisationsförfaranden, vilkas innebörd lätt uppfattas så, att offentlig myndighet ikläder sig viss garanti för yrkesutövarnas pålitlighet. En prövning i detta hänseende

måste nämligen, åtminstone i Stockholm, huvudsakligen grundas på vad i olika register finnes antecknat om vederbörande, och någon ingående personkännedom är följaktligen i regel icke möjlig att ernå. Den fortlöpande kontroll, som rätteligen borde vara en förutsättning för bibehållandet av meddelad auktorisation, är vidare svår att praktiskt genomföra. Principiellt synes det för övrigt böra i första hand ankomma på vederbörande branschorganisation att söka komma till rätta med hithörande problem.

I vad gäller auktorisation av enskilda bevakningsföretag må framhållas, att ett alldeles speciellt skäl för införandet 1951 av bestämmelser härom torde ha varit, att fråga vore om bevakning av, bland annat, anläggningar av betydelse för försvar och folkförsörjning.»

Överståthållarämbetet anser alltså att ett offentligt auktorisationsföretag, liknande det som gäller för bevakningsföretag, bör tillgripas först om annan väg att komma till rätta med ifrågakommande kontrollproblem inte visar sig framkomlig. Enligt överståthållarämbetets uppfattning bör, såsom också motionärerna framhållit, i första hand ifrågakommande auktorisation genom branschorganisationernas försorg, därvid det beslutande organet bör få tillgång till utdrag ur kriminalregister eller polisregister. I motionerna har i detta avseende upplysts, att Sveriges låssmedsmästares riksförbund i nära samarbete med Sveriges hantverks- och industriorganisation utarbetat riktlinjer för en auktorisationsnämnd.

Överståthållarämbetet tillstyrker det i motionerna framförda förslaget om närmare utredning av frågan hur det allmänna skall medverka vid personkontrollen av låssmeder och deras anställda. Sådan utredning torde lämpligen böra uppdras åt rikspolisstyrelsen i samråd med vederbörande branschorganisationer.

Polismästaren i Stockholm anför:

Frågan om auktorisation av låssmeder har tidigare varit föremål för behandling genom att Sveriges låssmeders riksförbund i en framställning till Kungl. Maj:t i september 1959 begärt utredning angående formerna för dylik auktorisation. I yttrande till överståthållarämbetet över framställningen åberopade jag ett av kriminalpolisintendenten avgivet yttrande samt tillstyrkte bifall till framställningen om utredning. I yttrandet anfördes bl. a.: »För att undanröja nu rådande otillfredsställande förhållande är det enligt mitt förmenande nödvändigt att författningsvägen så reglera låssmedsyrket, att allmänheten erhåller möjlighet att anlita låssmeder, vilka av offentlig myndighet konstaterats äga för yrket erforderlig pålitlighet och yrkesskicklighet.» Kungl. Maj:t lämnade emellertid framställningen utan åtgärd.

I de nu aktuella motionerna framhålls att den nya lagen om polisregister starkt beskurit användningen av vandelsintyg, varför någon form av offentlig auktorisation av låssmeder genom länsstyrelsen eller i Stockholm — överståthållarämbetet borde anordnas på motsvarande sätt som nu gäller för enskilda bevakningsföretag, därest icke en ändring av lagen om polisregister kunde komma till stånd.

För egen del får jag framhålla att jag nu — i likhet med 1959 — anser det vara ett viktigt allmänt intresse, att allmänheten vid behov av låsarbeten har tillgång till yrkesutövare, vars pålitlighet prövats av myndighet. Prövning av låssmeders pålitlighet kan vidare antagas ha en allmänt brottsförebyggande effekt.

Av allmänna sekretesskäl anser polismästaren att dispens från polisregisterlagens begränsning av möjligheterna för enskilda att erhålla utdrag av polisens register bör undvikas.

Polismästaren fortsätter:

För att åvägabringa den önskvärda kontrollen synes därför endast återstå att tillgripa ett auktorisationsförfarande i likhet med vad som nu gäller för enskilda bevakningsföretag. I själva verket kan det knappast anses råda någon större principiell skillnad mellan de uppgifter och det ansvar, som åvilar låssmederna å ena sidan och bevakningsföretagen å den andra. I detta sammanhang bör framhållas att till bevakningsföretag i praxis även hänförs företag, vars huvudsakliga verksamhet utgjorts av montering, underhåll av alarmapparater samt bevakning med hjälp av dylika skyddsanordningar.

Innan slutlig ställning togs till frågan om auktorisation av låssmeder bör emellertid formerna för en sådan närmare utredas. Jag får därför i så måtto tillstyrka bifall till motionerna, att jag föreslår att de måtte utmyнна i ett beslut om särskild utredning.

Sveriges hantverks- och industriorganisation yttrar följande.

Låssmedens arbete med exempelvis installation av lås och låsanordningar, reparation av lås, nyckeltillverkning etc. bygger på visst förtroende mellan låssmeden och konsumenten/köparen. Köparen har rätt att ställa berättigade krav på att vederbörande yrkesutövare besitter erforderliga kunskaper. Därutöver, vilket inte är det minst viktiga i detta sammanhang, äger konsumenten ställa kravet att vederbörande yrkesutövare inte i brottsligt syfte missbrukar de kunskaper han innehar och inte, exempelvis genom att framställa dublettnycklar eller liknande, bereder sig tillträde till de lokaler som han genom sin yrkesutövning haft i uppdrag att genom lås skydda.

Sveriges låssmedsmästares riksförbund har en sträng kontroll beträffande såväl sina medlemmar som de hos medlemmarna anställda. Därutöver finns dock inga restriktioner och vilken person som helst, oavsett bakgrund, har i dag formella möjligheter att etablera sig som låssmed. Detta synes oss vara utomordentligt otillfredsställande ur konsumentens synvinkel sett.

Sveriges hantverks- och industriorganisation anser för sin del att det är nödvändigt att inom landet skapa möjligheter för en auktorisation av yrkesutövare inom låssmedsyirket och vill därför tillstyrka motionärernas förslag.

Stockholms handelskammare uttalar följande.

Handelskammaren delar motionärernas uppfattning, att sådana särskilda omständigheter föreligger inom låssmedsyirket, som motiverar ett auktorisationsförfarande. Särskilda krav på pålitlighet måste ställas på den som utför låsarbeten. Även yrkesskicklighet vid utförandet av arbetena är av stor betydelse. Det är emellertid svårt för uppdragsgivaren att bedöma kvaliteten på det utförda arbetet. Handelskammaren är av dessa skäl positivt inställd till auktorisation inom detta yrkesområde. Auktorisation bör likväl icke utgöra förutsättning för rätt att utöva låssmedsyirket utan endast tjäna som anvisning på sådana personer, vars pålitlighet och yrkesskicklighet blivit prövad av det auktoriserande organet.

Det kan i detta sammanhang nämnas, att Sveriges låssmedsmästares riksförbund för några år sedan hemställde om handelskamrarnas medverkan vid auktorisation av låssmeder. Förslaget föll emellertid framför allt på grund av de svårigheter som visade sig föreligga att på ett tillfredsställande

sätt undersöka pålitligheten hos anställda i de auktorisationssökande företagen.

Handelskammaren finner det vara ändamålsenligt, om auktorisationen handhas av den auktorisationsnämnd, som enligt uppgift Statens hantverksinstitut och SHIO planerar att inrätta. En förutsättning för att nämnden skall kunna fungera på avsett sätt är emellertid, att Kungl. Maj:t medger, att utdrag ur polisregistret eller kriminalregistret kan erhållas av enskild person för att företes i samband med ansökan om auktorisation. Handelskammaren anser, att skäl föreligger för att utdrag skall kunna erhållas för detta ändamål. Intresset av att bereda allmänheten skydd synes i detta fall böra väga över önskvärdheten av att en tidigare straffad persons återanpassning i samhället ej försvåras.

Som alternativ till auktorisation i nu angiven ordning anser handelskammaren ett auktorisationsförfarande genom länsstyrelserna vara lämpligt.

Handelskammaren tillstyrker således, att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om åtgärder i enlighet med motionärernas förslag.

Utskottet

I förevarande motioner anhålles om förslag i syfte att öka möjligheterna till prövning och auktorisation av utövare av låssmedsyrket. Motionärerna framhåller såsom otillfredsställande att garantier saknas för att dessa yrkesutövare har erforderliga tekniska kunskaper och att de icke genom brottslig verksamhet missbrukar uppdragsgivares förtroende, t. ex. genom att olovligen använda nyckelkopior och huvudnycklar.

Utskottet har för sin del icke blivit övertygat om att anledning finnes att ifrågasätta låssmedernas pålitlighet. Av rikspolisstyrelsens yttrande över motionerna framgår också att någon mera betydande brottslighet, som kunnat sättas i samband med opålitliga låssmeder, hittills icke förekommit. Att under sådana förhållanden tillgripa kontroll eller auktorisation av låssmedsyrket, d. v. s. åtgärder som kan få följder som liknar tillståndsprövning och alltså inverka menligt på den fria konkurrensen inom yrket, anser inte utskottet vara tillräckligt motiverat. Sådana synpunkter har också i annat sammanhang av kommerskollegium, näringsfrihetsrådet och näringsfrihetsombudsmannen anförts som skäl mot auktorisation av yrket. Utskottet anser sig sålunda icke böra tillstyrka bifall till förevarande motioner. Frågan bör emellertid följas med uppmärksamhet och därest brottsutvecklingen skulle påkalla det torde någon form av ingripande från det allmänna få övervägas.

I enlighet med det anförda får utskottet hemställa,

att förevarande motioner, I: 117 och II: 152, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 18 oktober 1967

På första lagutskottets vägnar:

INGRID GÄRDE WIDEMAR

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herr Erik Svedberg (s), fröken Mattson (s), herrar Hjorth (s), Ernulf (fp), Svanström (cp), Schött (h), Gösta Jacobsson (h) och fru Lilly Ohlsson (s);

från a n d r a kammaren: fru Gärde Widemar (fp), fru Löfqvist (s), herr Svensson i Vä (cp), fröken Bergegren (s), herrar Keijer (fp), Oskarson (h), fru Lindekvist (s) och herr Hansson i Piteå (s).

Reservation

av fru *Gärde Widemar (fp)*, herrar *Ernulf (fp)*, *Svanström (cp)*, *Schött (h)*, *Gösta Jacobsson (h)*, *Svensson i Vä (cp)*, *Keijer (fp)* och *Oskarson (h)*, vilka ansett

dels att andra stycket i utskottets yttrande bort ha följande lydelse.

Av remissyttrandena över motionerna och den i övrigt förebragta utredningen i ärendet framgår enligt utskottet att goda skäl kan anföras för motionärernas uppfattning att allmänheten vid behov av låsarbeten bör ha tillgång till yrkesutövare, vars pålitlighet ej behöver ifrågasättas, och att personkontroll rörande låssmederna och deras anställda kan ge viss möjlighet att förebygga brottslighet. Innan slutlig ställning togs till det av motionärerna väckta spörsmålet bör emellertid förhållandena inom låssmedsyirket underkastas en förutsättningslös utredning för att utröna om det är påkallat att det allmänna medverkar till att kontroll kan anordnas i någon form.

dels ock att utskottet bort hemställa,

att riksdagen måtte i anledning av förevarande motioner, I: 117 och II: 152, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en utredning rörande det allmännas medverkan vid kontroll av låssmeder och deras anställda.